

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

BIULETYN

Z 47. POSIEDZENIA
RADY OCHRONY PRACY (XI KAD.)
W DNIU 7 LISTOPADA 2023 R.

Biuletyn z posiedzenia

Rady Ochrony Pracy (nr 47)

7 listopada 2023 r.

Rada Ochrony Pracy, obradująca pod przewodnictwem posła **Janusza Śniadka (PiS)**, przewodniczącego Rady, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– przyjęcie stanowisk Rady Ochrony Pracy w sprawach:
– projektu budżetu Państwowej Inspekcji Pracy na 2024 r.,
– zakazu handlu i powierzania wykonywania pracy w handlu w niedziele i święta, obowiązującego na podstawie ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni,

– „Ocena stanu przestrzegania postanowień Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/425 w kontekście znowelizowanych wymagań w odniesieniu do dyrektywy 89/686/EWG, na przykładzie wybranych grup środków ochrony indywidualnej" - materiał przygotowany przez Państwową Inspekcję Pracy oraz Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy,

– „Innowacyjne badania i rozwiązania techniczne wspomagające kształtowanie akustycznego środowiska pracy" – materiał przygotowany przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy,

– sprawy bieżące.

W posiedzeniu udział wzięli: **Katarzyna Łażewska-Hrycko** główny inspektor pracy wraz ze współpracownikami, dr hab. inż. **Wiktor Marek Zawieska** dyrektor Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego wraz ze współpracownikami.

W posiedzeniu udział wzięła pracownica Kancelarii Sejmu **Anna Baczyńska** – z sekretariatu Rady Ochrony Pracy w Biurze Prawnym i Spraw Pracowniczych.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Otwieram posiedzenie Rady Ochrony Pracy. Stwierdzam kworum. Witam panią Katarzynę Łażewską-Hrycko – głównego inspektora pracy wraz ze współpracownikami, pana Wiktora Marka Zawieskę – dyrektora Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego wraz ze współpracownikami. Witam członków Rady. Witam wszystkich państwa.

Porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia obejmuje: pkt 1 – przyjęcie stanowisk Rady Ochrony Pracy w sprawach: projektu budżetu PIP na 2024 r., zakazu handlu i powierzania wykonywania pracy w handlu w niedziele i święta, obowiązującego na podstawie ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni; pkt 2 – „Ocena stanu przestrzegania postanowień Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/425 w kontekście znowelizowanych wymagań w odniesieniu do dyrektywy 89/686/EWG, na przykładzie wybranych grup środków ochrony indywidualnej" – materiał przygotowany przez Państwową Inspekcję Pracy oraz Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy; pkt 3 – „Innowacyjne badania i rozwiązania techniczne wspomagające kształtowanie akustycznego

środowiska pracy”– materiał przygotowany przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy; pkt 4 – sprawy bieżące.

Czy jest sprzeciw wobec proponowanego porządku dziennego? Nie widzę zgłoszeń.

Wobec niezgłoszenia sprzeciwu, traktuję porządek dzienny jako przyjęty.

Przystępujemy do jego realizacji. Przechodzimy do rozpatrzenia punktu pierwszego – przyjęcie stanowiska Rady Ochrony Pracy w sprawie projektu budżetu Państwowej Inspekcji Pracy na 2024 r.

Proszę przewodniczącego Zespołu ds. Prawno-Organizacyjnych pana Zbigniewa Żurka o przedstawienie projektu stanowiska.

Przewodniczący Zespołu ds. Prawno-Organizacyjnych ROP Zbigniew Żurek:

Zespół ds. Prawno-Organizacyjnych na wczorajszym posiedzeniu przyjął projekt stanowiska w sprawie projektu budżetu Państwowej Inspekcji Pracy na 2024 r. Oto jego proponowane brzmienie:

„Przedmiotowy projekt został opracowany przez Państwową Inspekcję Pracy i przedstawiony Radzie Ochrony Pracy podczas posiedzenia plenarnego Rady, które odbyło się 5 października 2023. W posiedzeniu udział wzięli m.in. Katarzyna Łażewska-Hrycko – główny inspektor pracy wraz ze współpracownikami.

Przedstawiony projekt budżetu Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2024 powstał w oparciu o ustawę o Państwowej Inspekcji Pracy, ustawę o finansach publicznych, właściwe rozporządzenia Ministra Finansów

Strona dochodów: Dochody Państwowej Inspekcji Pracy zaplanowano na kwotę 3 mln 7 tys. zł. Jest to kwota wyższa o 535 tys. zł od planu na rok 2023. Wynika ona przede wszystkim z planowania znacznie wyższych wpływów ze sprzedaży składników majątkowych oraz wyższych wpływów z tytułu grzywien i innych kar pieniężnych. Do pozostałych dochodów zaliczyć można m.in. wpływy z usług świadczonych przez Ośrodek Szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy we Wrocławiu dla podmiotów zewnętrznych.

Strona wydatków: Wydatki Państwowej Inspekcji Pracy w roku 2024 preliminuje się w kwocie 551 mln 478 tys. zł. Jest ona wyższa od wydatków określonych w ustawie budżetowej na 2023 r. o 21,6%. Po uwzględnieniu przekazanego przez Ministerstwo Finansów prognozowanego średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych na rok 2024 w wysokości 106,6 %, planowane wydatki wzrosną realnie o 14,1%.

Na łączny wzrost wydatków w kwocie 98 mln 45 tys. zł składa się wzrost wynagrodzeń i pochodnych o kwotę 72 mln 743 tys. zł, pozostałych wydatków bieżących urzędu o kwotę 13 mln 173 tys. zł, wydatków majątkowych o kwotę 12 mln 355 tys. zł oraz spadek świadczeń na rzecz osób fizycznych o kwotę 226 tys. zł.

Nadmienić trzeba, że przedstawiony tu wzrost wydatków na rok 2024 odnosi się do pierwotnej ustawy budżetowej na rok 2023, a nie do ustawy po nowelizacji z 7 lipca 2023 r., która uwzględnia jednorazowe środki na dodatki motywacyjne wypłacone w tym roku.

Do głównych przyczyn wzrostu budżetu należy zaliczyć wzrost funduszu wynagrodzeń o 22,1%, co wynika z przyjętego wzrostu wynagrodzeń pracowników Państwowej Inspekcji Pracy o 20% przy założonym pierwotnie przez rząd wzroście o 6,6%, obecnie 12,3%. Jednocześnie należy zauważyć, że wzrost funduszu wynagrodzeń osobowych wynika także z zaplanowanego na przyszły rok zwiększenia zatrudnienia o 50 etatów w związku z realizacją nowych zadań nałożonych na Państwową Inspekcję Pracy.

Dalszym powodem wzrostu budżetu Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2024 jest zwiększenie pozostałych wydatków bieżących o 14,7%. Stanowią je wydatki administracyjne, m.in. czynsze, zakup energii, usługi porządkowe, ochrona, monitoring, dozór mienia, usługi informatyczne, usługi pocztowe, monitoring, zakup materiałów i wyposażenia, użytkowanie rozległej sieci komputerowej PIP WAN, podróże służbowe, szkolenia pracowników, odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, podatki i opłaty, a także usługi w ramach działalności prewencyjno-promocyjnej.

Na wzrost wydatków bieżących wpływa przewidywana inflacja oraz dwukrotny wzrost minimalnego wynagrodzenia, które spowodują konieczność podnoszenia wynagrodzeń.

Na wzrost wydatków znacząco wpłynie również konieczność zabezpieczenia środków na modernizację, budowę i wyposażenie nowych stanowisk pracy.

Na koniec warto zwrócić uwagę raz jeszcze na poziom wynagrodzeń pracowniczych, w szczególności inspektorów. Ich wynagrodzenia są niekonkurencyjne w stosunku do innych instytucji oraz firm.

Po zapoznaniu się z projektem budżetu Państwowej Inspekcji Pracy oraz po dyskusji na jego temat – Rada Ochrony Pracy projekt opiniuje pozytywnie, postulując przyjęcie go przez Sejm w proponowanych przez Inspekcję kwotach".

Zespół proponuje, aby stanowisko przekazać: Marszałkowi Sejmu, Ministerstwu Finansów, Ministerstwu Rodziny i Polityki Społecznej, Państwowej Inspekcji Pracy.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękuję za przedstawienie projektu stanowiska.

Przystępujemy do głosowania. Kto z państwa jest za przyjęciem stanowiska w brzmieniu proponowanym przez Zespół ds. Prawno-Organizacyjnych? (21) Kto jest przeciw? (0) Kto wstrzymał się od głosu? (1).

Stwierdzam, że Rada Ochrony Pracy przyjęła stanowisko w sprawie projektu budżetu Państwowej Inspekcji Pracy na 2024 r.

Przechodzimy do projektu stanowiska w sprawie zakazu handlu i powierzania wykonywania pracy w handlu w niedziele i święta, obowiązującego na podstawie ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni.

Proszę przewodniczącą Zespołu ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Środowisku Pracy panią prof. Danutę Koradecką o przedstawienie projektu stanowiska.

Przewodnicząca Zespołu ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Środowisku Pracy ROP prof. Danuta Koradecka:

Zespół ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Środowisku Pracy na wczorajszym posiedzeniu przyjął projekt stanowiska. Oto jego proponowane brzmienie:

„Rada Ochrony Pracy podczas posiedzenia plenarnego w dniu 5 października 2023 r. rozpatrzyła materiał na ww. temat, przygotowany przez Główny Inspektorat Pracy.

Ustawa o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (dalej: uoh), weszła w życie 1 marca 2018 r. Wprowadzała ona powyższe ograniczenia stopniowo (od 2018 r. obowiązywały średnio 2 niedziele handlowe w miesiącu, a od 2020 r. ich liczbę zredukowano do 7 w całym roku). Sektor handlu zareagował wydłużeniem godzin pracy, ale także sposobami obejścia ww. ustawy m.in. przez niewłaściwe stosowanie wyłączeń z ograniczeń np. przez nieuzasadnione przekształcenie statusu sklepów w „placówki pocztowe".

Inspekcja Pracy przygotowała szczegółowe wytyczne do prowadzenia kontroli przestrzegania ustawy z zastosowaniem szeregu narzędzi kontrolnych, co czyni wyniki uzyskane przez Inspekcję Pracy bardzo wiarygodnymi.

Zostały one wykorzystane w nowelizacji uoh, która weszła w życie1 lutego 2022 r. i wprowadziła unormowania istotne dla odpowiedniego stosowania wyjątków od ograniczenia pracy handlu w niedziele i święta, m.in.:

– określiła definicję pojęcia „przeważającej działalności", które ma oznaczać rodzaj przeważającej działalności wskazany we wniosku o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, a działalność ta wykonywana w danej placówce handlowej stanowi co najmniej 40% miesięcznego przychodu ze sprzedaży detalicznej,

– nałożyła na placówki handlowe, które zamierzają skorzystać z ww. wyłączenia, obowiązek prowadzenia ewidencji miesięcznego przychodu ze sprzedaży.

Placówki handlowe, które dotychczas w swojej działalności w niedziele i święta powoływały się na posiadanie statusu placówki pocztowej lub prowadzenie działalności kulturalno-sportowej, straciły podstawę do nieuzasadnionego korzystania z tych wyłączeń.

Od 1 marca 2018 r. do końca I półrocza 2023 r. Państwowa Inspekcja Pracy sprawdziła przestrzeganie przepisów ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni w ponad 37 tys. sklepów, z czego około 26,8 tys. poddano kontroli. W pozostałych ponad 10 tys. placówek przeprowadzono czynności rozpoznawcze, które pozwoliły na stwierdzenie, że placówki te nie prowadziły handlu w dni objęte ogranicze-

niami lub robiły to w sposób legalny, tj. korzystając prawidłowo z wyłączeń, o których mowa w art. 6 ust. 1 uoh. W okresie tym, za wykroczenia z art. 10 ustawy, inspektorzy pracy ukarali grzywną 1127 osób na łączną kwotę ponad 1 mln 325 tys. zł oraz skierowali do sądów 815 wniosków o ukaranie, natomiast wobec 526 osób zastosowali pouczenia.

W 2022 r. i w I półroczu 2023 r. skala naruszenia uoh wyraźnie wzrosła w porównaniu z poprzednimi latami (z 5% w całym 2021 r. do 32% w I połowie 2023 r.). Wzrost tego typu naruszeń dotyczył przede wszystkim placówek wielkopowierzchniowych w związku z nieuprawnionym korzystaniem z wyjątków od ograniczenia handlu (tym razem polegało ono na pozorowaniu działalności kulturalnej lub sportowej – art. 6 ust. 1 pkt 10 uoh – prowadzonej w placówce handlowej). Natomiast w mniejszych sklepach od I półrocza 2023 r. wzrosło głównie nielegalne świadczenie pracy w dniach objętych zakazem.

Skuteczna eliminacja wątpliwości interpretacyjnych naruszeń przepisów uoh powodowała konieczność kierowania przez Państwową Inspekcję Pracy spraw na drogę postępowania sądowego. Szczególnie niejednolite było orzecznictwo w sprawach o wykroczenia z art. 6 ust. 1 pkt 10 uoh. Ważne jest więc ustalenie linii orzeczniczej sądów, wskazującej kierunek interpretacyjny, jaki należy przyjąć odnośnie do wskazanych w ustawie unormowań. Prawidłowość interpretacji przyjętej przez Państwową Inspekcję Pracy potwierdzają obecnie 2 wyroki wydane w tych sprawach przez Sąd Najwyższy. Utrwalona linia orzecznicza Sądu Najwyższego pozwoliłaby na skuteczne i jednolite egzekwowanie przepisów dotyczących ograniczenia handlu w niedziele i święta. Niewątpliwie będzie to wymagać interwencji ustawodawcy, a wnioski w tych sprawach zostaną przedłożone właściwemu ministrowi.

W dyskusji stwierdzono, że postulat pracowników handlu, dotyczący ograniczenia pracy w niedziele, został podjęty w 2016 r. przez NSZZ „Solidarność" przy rozszerzającym się współudziale OPZZ oraz innych organizacji związkowych, stowarzyszeń zawodowych i obywatelskich zrzeszających liczne firmy usługowe nie tylko z branży handlowej. Była to więc ogólnopolska inicjatywa wspierająca dążenia pracowników handlu do nieograniczania tej grupie zawodowej prawa do wypoczynku w niedziele i święta.

Powstał Obywatelski Komitet Inicjatywy Ustawodawczej „Ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni". Tworzyło go lub wspierało kilkadziesiąt podmiotów. Jak okazało się w dyskusjach, podczas prac nad projektem ustawy, na komisjach sejmowych, głównym jej celem była obrona praw pracowniczych ogromnej rzeszy pracowników handlu. Jednak równie ważnym było udzielenie wsparcia dla niewielkich sklepików osiedlowych i przedsiębiorców prowadzących jednoosobowo małe placówki handlowe. Chodziło też oto, aby wzorem krajów „starej Europy" państwo sprzyjało zdrowemu modelowi życia Polaków, w tym spędzaniu wolnego czasu z rodziną i przyjaciółmi. Ograniczeniem handlu w sklepach wielkopowierzchniowych żywotnie zainteresowane są firmy związane z turystyką weekendową, transportem lokalnym, rekreacją, gastronomią, hotelarstwem i kulturą masową (kina, teatry). Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2018 r. przez Ministerstwo Przedsiębiorczości, ożywienie obserwowane w wymienionych branżach pozytywne wpłynęło na całą gospodarkę. Z kolei ograniczenie handlu w sklepach wielkopowierzchniowych nie wpłynęło negatywnie na zatrudnienie w tym sektorze. Zaobserwowano natomiast ponad 9% wzrost sprzedaży na jednostkę w mikroprzedsiębiorstwach handlowych.

Ponadto w dyskusji podniesiono, że zgodnie z zasadami fizjologii, psychologii i socjologii pracy zasadą oczywistą jest, że każdy pracownik powinien mieć co najmniej 1 dzień wolny w tygodniu i jest nim z wyboru niedziela, kiedy mają go także inni członkowie rodziny (wyjątek stanowią tylko służby zapewniające bezpieczeństwo publiczne). Brak jest podstaw, by wykluczyć z tej zasady pracowników handlu.

Rozwój techniki (automatyzacja i robotyzacja) oraz form pracy (praca zdalna, platformowa) zmierzają w kierunku skrócenia czasu pracy na rzecz stworzenia warunków do zwiększenia jej wydajności i rozwoju pracownika. Podkreślono, że za utrzymaniem ograniczenia pracy pracowników handlu w niedziele przemawiają m.in.:

- praktyka innych krajów europejskich, w których funkcjonowanie handlu w niedziele i święta jest bardzo zróżnicowane (praktycznie w pełnej skali funkcjonuje tylko w komunikacji międzynarodowej i krajowej),

- duże obciążenie psychofizyczne związane z pracą w handlu wiąże się ze znacznym obciążeniem wysiłkiem fizycznym (m.in. przekroczeniem progów wydolności kobiet, które stanowią większość pracowników handlu) oraz z obciążeniem psychicznym związanym z bezpośrednią obsługą klientów.

Współczesne kierunki rozwoju organizacyjnych i technicznych systemów pracy w handlu wymagają korzystania z osiągnięć nauk technicznych i społecznych.

Na podstawie przedstawionych prezentacji i dyskusji Rada Ochrony Pracy opowiada się za utrzymaniem ustawowych ograniczeń handlu w niedziele i święta oraz zaleca:

1. Kontynuowanie przez Państwową Inspekcję Pracy kontroli w celu oceny przestrzegania przepisów ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (uoh), zwłaszcza że – jak wynika z dotychczasowej działalności kontrolnej – przedsiębiorcy wykonujący działalność handlową w latach 2018 – 2021 w części tylko dostosowali się do przepisów w zakresie ograniczenia handlu w niedziele i święta.

2. Skuteczną eliminację wątpliwości interpretacyjnych naruszeń przepisów ustawy o pracy handlu w niedziele i święta, a zwłaszcza stosowania art. 6 ust. 1 pkt 10, co wymaga ustalenia jednolitej linii orzeczniczej sądów (wskazują na to rozstrzygnięcia prawomocnymi wyrokami sądowymi nieuzasadnionych odwołań podmiotów przekraczających zapisy uoh)”.

Zespół proponuje, aby stanowisko przesłać do wiadomości Marszałkowi Sejmu, Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny, senackiej Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej, reprezentatywnym organizacjom pracodawców i pracowników. Natomiast do realizacji: wniosek 1 – Państwowa Inspekcja Pracy, wniosek 2 – Państwowa Inspekcja Pracy, Prokuratura Generalna.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękuję za przedstawienie projektu stanowiska.

Przystępujemy do głosowania. Kto z państwa jest za przyjęciem stanowiska w brzmieniu proponowanym przez Zespół ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Środowisku Pracy? (19) Kto jest przeciw? (0) Kto wstrzymał się od głosu? (6).

Stwierdzam, że Rada Ochrony Pracy przyjęła stanowisko w sprawie zakazu handlu i powierzania wykonywania pracy w handlu w niedziele i święta, obowiązującego na podstawie ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni.

Przechodzimy do rozpatrzenia punktu drugiego porządku dziennego – „Ocena stanu przestrzegania postanowień Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/425 w kontekście znowelizowanych wymagań w odniesieniu do dyrektywy 89/686/EWG, na przykładzie wybranych grup środków ochrony indywidualnej”. Materiał został przygotowany przez Państwową Inspekcję Pracy oraz Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

Proszę o zabranie głosu panią Katarzynę Łażewską-Hrycko – głównego inspektora pracy.

Główny inspektor pracy Katarzyna Łażewska-Hrycko:

Z chwilą wejścia Polski do Unii Europejskiej zakres zadań Państwowej Inspekcji Pracy uległ rozszerzeniu o kontrole prowadzone w ramach nadzoru rynku dotyczące m.in. środków ochrony indywidualnej. Swoboda przepływu towarów, należąca do podstawowych zasad unijnego współistnienia, obliguje państwa członkowskie do utworzenia krajowych organów nadzoru rynku. W obrocie handlowym powinny bowiem znajdować się wyłącznie produkty bezpieczne, niezależnie od tego, w jakim miejscu na świecie zostały wyprodukowane.

Skuteczny nadzór rynku środków ochrony indywidualnej w Europie przekłada się na wysoki poziom ochrony zdrowia i życia pracowników i innych osób stosujących takie wyroby. Kontrola zgodności z niezbędnymi przepisami prawa obowiązującymi w momencie wprowadzenia tych wyrobów do obrotu umożliwia zweryfikowanie tej kwestii, pozwalając jednocześnie na stosowanie środków ograniczających przepływ na terytorium Unii Europejskiej wyrobów niezgodnych z wymaganiami, które ich dotyczą. Kontrola ta jest także konieczna do stworzenia warunków, w jakich mogą rozwijać się tak ważne aspekty

funkcjonowania przedsiębiorstw, jak zrównoważony rozwój i sprawiedliwa konkurencja, przy jednoczesnym zapewnieniu standardów bezpieczeństwa produktów będących w obrocie.

Sposób zorganizowania nadzoru rynku, uwzględniający ogólne założenia prawa unijnego, zależy od państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Organy tworzące system nadzoru rynku, w tym Państwowa Inspekcja Pracy, powinny mieć przede wszystkim zagwarantowane adekwatne środki prawne i finansowe służące realizacji postawionych przed nimi zadań – stanowi o tym treść art. 10 pkt. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1020 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie nadzoru rynku i zgodności produktów oraz zmieniającego dyrektywę 2004/42/WE oraz rozporządzenia (WE) nr 765/2008 i (UE) nr 305/2011. Istotne są również sprawne mechanizmy funkcjonowania systemu, które decydują o jego efektywności, co w przypadku Polski oznacza koordynowanie działania 10 organów nadzoru rynku przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Działania kontrolne i prewencyjne wynikające z przyjętej misji Państwowej Inspekcji Pracy wpisują się w nasze kompetencje w zakresie nadzoru rynku, polegające na kontroli spełniania przez środki ochrony indywidualnej użytkowane w zakładach pracy wymagań zasadniczych, mających do nich zastosowanie. Kontrole te gwarantują zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pracowników, ponieważ zapobiegają wprowadzaniu do obrotu produktów niezgodnych z normami i nie chroniących przed niebezpiecznymi i szkodliwymi czynnikami środowiska pracy.

Organy Państwowej Inspekcji Pracy pełnię rolę organów nadzoru rynku od początku funkcjonowania krajowego systemu nadzoru rynku, tj. od 2004 r. Na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 5a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy do zadań urzędu należy kontrola spełniania przez wyroby wymagań, kontrola w zakresie stwarzania przez wyroby zagrożenia oraz kontrola w zakresie niezgodności formalnych w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania u pracodawców, z wyłączeniem wyrobów podlegających kontroli innych właściwych organów nadzoru rynku oraz prowadzenie postępowań w tych sprawach.

Szczegółowe informacje dotyczące tego obszaru oraz wyniki naszych kontroli przedstawi państwu pan Jakub Chojnicki – dyrektor Departamentu Nadzoru i Kontroli Głównego Inspektoratu Pracy.

Dyrektor Departamentu Nadzoru i Kontroli Głównego Inspektoratu Pracy Jakub Chojnicki:

Działania w obszarze nadzoru rynku podejmowane przez Państwową Inspekcję Pracy łączą się z postanowieniami Kodeksu pracy oraz przepisami rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Na podstawie tych regulacji pracodawca zobowiązany jest zapewnić organizację pracy i stanowisk pracy w sposób zabezpieczający pracowników przed zagrożeniami wypadkowymi oraz oddziaływaniem czynników szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych, a także likwidację zagrożeń przez stosowanie technologii, urządzeń, materiałów i substancji ich niepowodujących.

Jeżeli wyeliminowanie zagrożeń nie jest możliwe, należy stosować odpowiednie rozwiązania organizacyjne i techniczne, w tym środki ochrony zbiorowej. W sytuacji, gdy wymienione działania zapobiegawcze okazują się niewystarczające pracodawca jest zobowiązany wyposażyć pracowników w środki ochrony indywidualnej, optymalnie dobrane do rodzaju i poziomu występujących zagrożeń. W świetle postanowień art. 237^6 § 3 Kodeksu pracy ww. środki ochrony indywidualnej powinny spełniać wymagania dotyczące oceny zgodności określone w odrębnych przepisach. Te odrębne przepisy dotyczą systemu oceny zgodności i nadzoru rynku.

Podstawowym aktem prawnym będącym źródłem wymagań dla środków ochrony indywidualnej jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie środków ochrony indywidualnej oraz uchylenia dyrektywy Rady 89/686/EWG – zwane dalej rozporządzeniem (UE) 2016/425. Dostosowuje ono wymagania dotyczące tych środków do nowych ram legislacji unijnej, co ma zapewnić

lepszą ochronę użytkownikom wyrobów (w przypadku zadań realizowanych przez Państwową Inspekcję Pracy – pracownikom i osobom pracującym).

Rozporządzenie (UE) 2016/425 przewiduje, że środki ochrony indywidualnej mogą być udostępniane na rynku unijnym tylko wtedy, jeśli są zgodne z jego regulacjami i nie stwarzają zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa osób, zwierząt domowych lub rzeczy oraz o ile są utrzymywane i użytkowane w sposób przewidziany przez producenta. Dokonanie oceny zgodności jest obowiązkowe przed wprowadzeniem wyrobu do obrotu. Ocena zgodności prowadzona jest w oparciu o określone moduły w zależności od zaliczenia środków ochrony indywidualnej do jednej z trzech kategorii odpowiedniej do zagrożeń, przed którymi mają zabezpieczać (kategoria I, II lub III). Przepisy rozporządzenia dają producentom możliwość korzystania z określonych rozwiązań technicznych wyszczególnionych w normach zharmonizowanych lub w ich częściach, do których odniesienia opublikowano w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Jeżeli producent podejmie decyzję o przyjęciu takiego sposobu postępowania, środki ochrony indywidualnej uznaje się za zgodne z zasadniczymi wymaganiami objętymi tą normą lub jej częściami. Zgodność z normami zharmonizowanymi nie jest jednak obowiązkowa. Producenci mają swobodę wyboru innych rozwiązań technicznych pod warunkiem, że zapewnią one osiągnięcie tego samego celu, czyli produktu bezpiecznego w stosowaniu i zabezpieczającego przed czynnikami, na które jest deklarowany.

Jak wspomniała pani minister, organy Państwowej Inspekcji Pracy pełnią rolę organów nadzoru rynku od początku funkcjonowania krajowego systemu nadzoru rynku, czyli od 2004 r. Główne ramy systemu nadzoru rynku dotyczące środków ochrony indywidualnej w obecnym stanie prawnym ustalone są w ustawie z 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku. Ustawa określa m.in. zasady przeprowadzania oceny zgodności wyrobów, obowiązki podmiotów gospodarczych, zasady autoryzacji jednostek oceniających zgodność i sposób notyfikacji takich jednostek, strukturę organów nadzoru rynku, a także tryb procedowania w zakresie kontroli i postepowania administracyjnego.

W obszarze środków ochrony indywidualnej wspomniana ustawa powołała trzy krajowe organy nadzoru rynku. Na podstawie art. 58 ust. 2 tej ustawy kontrolę spełniania przez wyroby wymagań, kontrolę w zakresie stwarzania przez wyroby zagrożenia lub kontrolę w zakresie niezgodności formalnych prowadzą: wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej, inspektorzy pracy, prezes Wyższego Urzędu Górniczego. Natomiast w myśl art. 58 ust. 3 ustawy postępowania z zakresu nadzoru rynku, w stosunku do środków ochrony indywidualnej niespełniających wymagań lub stwarzających zagrożenie prowadzą prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, okręgowi inspektorzy pracy oraz prezes Wyższego Urzędu Górniczego.

Podmiotami kontrolowanymi przez Państwową Inspekcję Pracy są użytkownicy wyrobów będący pracodawcami oraz niebędący pracodawcami przedsiębiorcy i inne jednostki organizacyjne, na rzecz których świadczona jest praca przez osoby fizyczne, w tym osoby wykonujące na własny rachunek działalność gospodarczą, bez względu na podstawę świadczenia tej pracy. W przypadku gdy inspektor pracy stwierdzi, że wyrób nie spełnia wymagań zasadniczych lub wymagań formalnych albo stwarza zagrożenie, podmiotami kontrolowanymi są również – w zależności od sytuacji – producenci, ich upoważnieni przedstawiciele, importerzy i dystrybutorzy, a w przypadku urządzeń dźwigowych – również instalatorzy. Kontrole prowadzone przez organy PIP w obszarze nadzoru rynku są zatem specyficzne i odmienne od tradycyjnego postrzegania kontroli z obszaru prawa pracy, ponieważ w postępowaniu kontrolnym mogą brać udział podmioty trzecie, poza pracodawcą lub przedsiębiorcą.

Poza wymienionymi działaniami, których przedmiotem są środki ochrony indywidualnej już znajdujące się na rynku, inspektorzy pracy prowadzą kontrole wyrobów sprowadzanych z państw trzecich, zgłoszonych do procedury celnej dopuszczenia do obrotu w celu wydania opinii o spełnianiu przez te wyroby wymagań prawa europejskiego.

Państwowa Inspekcja Pracy prowadzi kontrole nastawione na monitorowanie zgodności z wymaganiami określonych grup środków ochrony indywidualnej. W ramach kontroli sprawdzane są w szczególności wyroby, co do których istnieje podejrzenie,

że podmioty gospodarcze wprowadziły je do obrotu z naruszeniem prawa lub istnieją uzasadnione podejrzenia, że w obrocie znajdują się wadliwe wyroby danego rodzaju. Kontrole takie planowane są corocznie w programach działania i strategii Państwowej Inspekcji Pracy oraz realizowane przez inspektorów pracy działających w ramach właściwości miejscowej wszystkich okręgowych inspektoratów pracy, a zatem obejmują swoim zasięgiem cały kraj.

Ponadto, niezależnie od działań zaplanowanych sensu stricto w obszarze nadzoru rynku, PIP prowadzi kontrole środków ochrony indywidualnej związane z: badanymi wypadkami przy pracy, z jeśli z okoliczności wypadku wynika związek przyczynowy z konkretnym wyrobem (maszyną lub środkiem ochrony indywidualnej np. szelkami bezpieczeństwa do pracy na wysokości), innymi kontrolami w zakresie przestrzegania przepisów bhp, gdy inspektor pracy ma wątpliwości, czy środek ochrony indywidualnej użytkowany na stanowisku pracy spełnia wymagania, wydawaniem opinii na wniosek organów celno-skarbowych będących w strukturze Krajowej Administracji Skarbowej, sprawdzaniem informacji wskazujących, że dany wyrób może nie spełniać wymagań. Zdarzają się sytuacje, kiedy Państwowa Inspekcja Pracy staje się elementem gry gospodarczej, mianowicie podmiot niezadowolony z wyników postępowania przetargowego np. na zastosowanie lamp ulicznych, zgłasza się do Inspekcji jako organu wyspecjalizowanego w zakresie nadzoru rynku z prośbą o sprawdzenie czy lampy produkowane przez podmiot, który wygrał przetarg, spełniają wymagania zasadnicze.

Głównym źródłem informacji o wyrobach niespełniających wymagań są skargi pracodawców, pracowników i związków zawodowych oraz innych organów nadzoru rynku zgłaszających zastrzeżenia do środków ochrony indywidualnej, użytkowanych w zakładach pracy. Interwencyjne kontrole przeprowadzane są również na wniosek prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz w związku ze sprawdzaniem wyrobów, na temat których informacje zostały przekazane za pomocą systemów elektronicznych ICSMS i RAPEX przez organy nadzoru rynku z państw członkowskich UE. Wspomniane systemy elektroniczne służą przede wszystkim organom nadzoru rynku oraz Komisji Europejskiej. Rozporządzenie 2019/1020 wprowadziło system ICSMS do obowiązkowego stosowania przez wszystkie organy nadzoru rynku w Europie.

System ICSMS (*Information and Communication System on Market Surveillance* – System Informacyjny i Komunikacyjny w Nadzorze Rynku) to unijny system, zatwierdzony do obowiązkowego stosowania przez wszystkie kraje członkowskie. Gromadzone są w nim dane dotyczące wyników kontroli lub interwencji w sprawie produktów niespełniających europejskich wymagań prawnych i sprzedawanych na terytorium UE, a także zastosowanych środków prawnych wobec podmiotów odpowiedzialnych za zakwestionowane produkty. System służy też innym potrzebom np. konsultacjom oraz wymianie informacji pomiędzy europejskimi organami nadzoru rynku.

System Safety Gate/RAPEX *(Rapid Alert System for dangerous non-food products)* to unijny system szybkiej wymiany informacji o niebezpiecznych produktach, nie będących pożywieniem. Głównym jego celem jest zapewnienie sprawnej komunikacji między członkami UE, a Komisją Europejską na temat takich wyrobów. Trafiają do niego wyroby stwarzające zagrożenie dla użytkowników, dlatego ważna jest możliwość szybkiego poinformowania o takich wyrobach pozostałych krajów członkowskich. W systemie znajdują się też dane o działaniach, jakie podjęły państwa, bądź sami przedsiębiorcy, aby wykluczyć lub ograniczyć obrót na rynku niebezpiecznymi produktami.

W latach 2020 – 2022 inspektorzy pracy przeprowadzili łącznie 805 kontroli środków ochrony indywidualnej. Podczas tych kontroli sprawdzili 885 wyrobów, które były użytkowane przez pracowników w zakładach pracy.

Okres poddany analizie był specyficzny z uwagi na trwającą pandemię, spowodowaną zakażeniami koronawirusem wywołującym chorobę COVID-19. Okoliczności te wpłynęły na funkcjonowanie gospodarki narodowej, jak również na funkcjonowanie Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie nadzoru rynku środków ochrony indywidualnej. Ze względu na zaistniałą sytuację epidemiologiczną oraz związane z nią zalecenia i rozwiązania prewencyjne, dotyczące konieczności stosowania pewnych rodzajów wyrobów, np. półmasek (masek) zakrywających usta i nos w przypadku przebywania w pobliżu innych

osób, nastąpił olbrzymi wzrost zapotrzebowania na takie produkty. To z kolei doprowadziło do zwiększenia obecności na rynku środków ochrony indywidualnej niezgodnych z przepisami, stwarzających realne zagrożenie dla użytkowników w związku ze swoją nieskutecznością w hamowaniu transmisji wirusa.

Równocześnie, z tego samego powodu, nastąpiła bardzo duża intensyfikacja kontroli wyrobów zgłoszonych do procedury celnej dopuszczenia do obrotu, wykonywanych przez inspektorów pracy, deklarowanych jako środki ochrony indywidualnej zgodne z wymaganiami rozporządzenia (UE) 2016/425. W stosunku do tych wyrobów istniały bardzo poważne wątpliwości, czy rzeczywiście spełniają przypisywaną im rolę ochronną oraz użytkową, szczególnie w przypadkach kiedy znakomita część importowanych wyrobów pochodziła z Chin.

Przedstawione uwarunkowania spowodowały, że w pierwszych dwóch latach, których dotyczy prezentowany materiał, a zwłaszcza w 2020 r., przeprowadzono zdecydowanie więcej kontroli środków ochrony indywidualnej. Zarazem wyższy był odsetek tych środków zakwestionowanych przez inspektorów pracy.

Podczas kontroli środków ochrony indywidualnej inspektorzy pracy oceniali: prawidłowość oznakowania wyrobu znakiem CE, prawidłowość wystawienia i dołączenia do wyrobu deklaracji zgodności (ewentualnie dokładnego wskazania strony internetowej, gdzie deklaracja jest dostępna), prawidłowość dostarczenia oraz treści instrukcji i informacji producenta przeznaczonych dla użytkowników.

W przypadku wątpliwości w zakresie spełniania przez wyrób wymagań, żądano przedstawienia w wyznaczonym terminie: dokumentacji technicznej wyrobu lub jej części, certyfikatów oceny typu UE (jeśli przepisy tego wymagały) i sprawozdań z przeprowadzonych badań laboratoryjnych oraz innych niezbędnych informacji, a także wyjaśnień potwierdzających zgodność kontrolowanego środka ochrony indywidualnej z przepisami mającymi do nich zastosowanie. Zwracano się również o wskazanie danych podmiotów gospodarczych uczestniczących w łańcuchu dostaw wyrobu ocenianego w toku kontroli. Żądania przedstawienia bardziej szczegółowych informacji oraz dokumentów w określonym terminie były adekwatne do stwierdzonych nieprawidłowości.

Różnego rodzaju zastrzeżenia inspektorów pracy wzbudziły 244 środki ochrony indywidualnej. Część kontroli tych środków została przeprowadzona w ramach stałych działań Państwowej Inspekcji Pracy – to tzw. kontrole reaktywne. Były one związane przede wszystkim ze sprawdzaniem informacji pochodzących z różnych źródeł zewnętrznych, w tym organów kontrolnych, przedsiębiorców i pracowników sygnalizujących, że wyroby mogą nie odpowiadać obowiązującym normom.

W latach 2020 – 2022 podczas tego rodzaju kontroli sprawdzono 43 wyroby. Zastrzeżenia inspektorów pracy wzbudziło 35 środków ochrony indywidualnej, co stanowi 81% skontrolowanych wyrobów. Zdecydowanie wyższy odsetek nieprawidłowości ujawnionych wskutek kontroli reaktywnych wynika z przyczyn ich podejmowania – były one bowiem prowadzone w następstwie uwag zgłoszonych do konkretnych wyrobów użytkowanych przez pracowników. Zdarzały się także zgłoszenia będące pochodną walki o uczciwą konkurencję, jak wspomniałem na przykładzie z lampami ulicznymi.

Gdy wyniki kontroli wykazały, że środki ochrony indywidualnej nie spełniają zasadniczych i formalnych wymagań zawartych w rozporządzeniu (UE) 2016/425, podejmowano kroki prowadzące do dostosowania ich do nakazanych przepisów. W tym celu kierowano do producentów, upoważnionych przedstawicieli producentów, importerów lub dystrybutorów wystąpienia zobowiązujące do usunięcia niezgodności oraz przedstawienia, w określonym terminie, dowodów potwierdzających ich usunięcie.

Należy podkreślić, że działania takie w zdecydowanej większości przypadków przyniosły zamierzone efekty. Podmioty gospodarcze, do których zwrócili się inspektorzy pracy zwykle wdrożyły czynności naprawcze polegające na dostosowaniu zakwestionowanych środków ochrony indywidualnej do wymogów prawa. Wiąże się to z tym, że kary administracyjne w postępowaniach z zakresu nadzoru rynku są stosunkowo wysokie – dużo wyższe niż mandaty nakładane przez inspektorów pracy w toku czynności – nazwijmy je – zwykłych. W rezultacie wymienionych działań w latach 2020 – 2022 przywrócony został stan zgodności z prawem dla 94 środków ochrony indywidualnej.

W przypadkach, w których podmioty gospodarcze nie przedstawiły w wyznaczonym terminie dowodów podjęcia działań naprawczych, dokumenty kontroli przekazywano właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy, aby wszczął postępowanie administracyjne w sprawie wprowadzenia do obrotu środków ochrony indywidualnej niezgodnych z wymaganiami mającymi do nich zastosowanie. Stroną postępowania był podmiot gospodarczy, który wprowadził do obrotu zakwestionowane wyroby (odpowiednio: producent, upoważniony przedstawiciel producenta, importer, dystrybutor). Okręgowi inspektorzy pracy prowadzili i zakończyli 9 postępowań.

W ramach posiadanych kompetencji w systemie nadzoru rynku inspektorzy pracy prowadzą także kontrole związane z wydawaniem opinii w sprawie spełniania wymagań przez wyroby importowane spoza państw Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (UE/EOG).

W latach 2020 – 2022 do okręgowych inspektoratów pracy wpłynęło 155 wniosków organów celno-skarbowych o wydanie takich opinii. Dotyczyły one importowanych środków ochrony indywidualnej, w stosunku do których zachodziło podejrzenie, że następuje próba wprowadzenia ich na rynek UE z naruszeniem przepisów.

W związku ze zgłoszonymi wnioskami inspektorzy pracy, po przeprowadzeniu kontroli dokumentacji i wyrobów na terenie organu celnego lub innego miejsca ich przechowywania, wydali 15 opinii pozytywnych. W 140 przypadkach (90%) opinie były negatywne. Świadczy to o trafności identyfikacji wyrobów potencjalnie niebezpiecznych typowanych do kontroli. Dzięki podjętym czynnościom kontrolnym wyroby niezgodne z wymaganiami nie zostały dopuszczone do obrotu albo zostały dopuszczone dopiero po usunięciu stwierdzonych uchybień.

Duża liczba wydanych opinii dotyczyła środków ochrony indywidualnej sprowadzanych w związku z epidemią COVID-19. Importowano głównie różnego rodzaju maski ochronne. Przedmiotem opinii inspektorów pracy były też kombinezony, rękawiczki, gogle, okulary i przyłbice.

Kontrole na granicy to skuteczna forma eliminowania importowanych wyrobów, które mogą zagrażać bezpieczeństwu użytkowników. Wydanie przez inspektora pracy opinii o niespełnianiu przez wyrób wymagań może być podstawą do zatrzymania go już w momencie próby wprowadzania go na terytorium UE.

Warto zaznaczyć, że w przypadku środków ochrony indywidualnej opinia inspektora pracy dotyczyła zazwyczaj znacznej liczby wyrobów danego typu. Działania Państwowej Inspekcji Pracy pozwalają zatem na niedopuszczenie do swobodnego obrotu całych partii wyrobów niezgodnych z wymaganiami przepisów. Przykłady zakwestionowania: 1 mln sztuk masek ochronnych z włókniny pochodzących z Chin, 26,5 tys. par rękawic ochronnych pochodzących z Chin, 15 tys. sztuk masek ochronnych jednorazowych pochodzących z Chin.

Podsumowanie i wnioski. Nie bez znaczenia dla organów nadzoru rynku jest kierunek ewolucji przepisów dotyczących środków oddziaływania oraz sankcji pozostających w ich dyspozycji. Już ustawa z 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku wprowadziła zmiany w tym zakresie. Niemniej praktyka wskazuje, że zawarte w niej regulacje dotyczące nakładania administracyjnych kar pieniężnych nie sprawdziły się, przede wszystkim ze względu na obligatoryjny obowiązek odstąpienia od wymierzenia kary, w przypadku podjęcia przez podmiot gospodarczy działań naprawczych. Z możliwości tej przedsiębiorcy bardzo chętnie korzystają, co powoduje, że system nie spełnia do końca swojej roli. Nieodpowiedzialni producenci i dystrybutorzy celowo nie przestrzegają wymogów prawnych, wprowadzając do obrotu towary niezgodne z wymaganiami przepisów, wiedząc że złapani na omijaniu przepisów, zawsze będą mogli uzupełnić braki, nie ponosząc odpowiedzialności finansowej.

Zmiany dyktowane rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1020 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie nadzoru rynku i zgodności produktów oraz zmieniającego dyrektywę 2004/42/WE oraz rozporządzenia (WE) nr 765/2008 i (UE) nr 305/2011 stanowią wyzwanie dla organów Państwowej Inspekcji Pracy. Wymagają nie tylko pozyskania przez urząd dodatkowej kadry inżynieryjno-technicznej do kon-

troli coraz bardziej zaawansowanych technicznie maszyn i urządzeń, urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej, sprzętu elektrycznego przewidzianego do stosowania w określonych granicach napięcia, czy zaawansowanych środków ochrony indywidualnej, ale również wzmocnienia zespołu obsługi prawnej do prowadzenia postępowań w sprawie nałożenia wysokich kar pieniężnych w następstwie czynności kontrolnych wykonywanych w ramach nadzoru rynku, od których z całą pewnością odwoływać się będą do sądów podmioty wprowadzające do obrotu produkty niezgodne z prawodawstwem unijnym i krajowym. Dziękuję za uwagę.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękuję panu dyrektorowi Chojnickiemu za interesującą prezentację.

Proszę o zabranie głosu pana prof. Wiktora Marka Zawieskę – dyrektora Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego.

Dyrektor Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego dr hab. inż. Wiktor Marek Zawieska:

Myślę, że wszyscy zgodzimy się, że od zawsze procesowi pracy towarzyszyły elementy dodatkowe. Jednym z nich są wprowadzane do środowiska pracy czynniki szkodliwe i niebezpieczne. Stąd od lat występuje konieczność prowadzenia działań na rzecz eliminowania lub ograniczania czynników szkodliwych i niebezpiecznych dla zdrowia człowieka. Najlepszą i najskuteczniejszą metodą jest zwalczanie zagrożeń u źródła – od środków ochrony zbiorowej do środków ochrony indywidualnej.

Proces stosowania środków ochrony indywidualnej jest nieustannie dopracowywany, monitorowany, aktualizowany w każdej jego fazie – poczynając od produkcji a na stosowaniu przez pracowników kończąc. Pan dyrektor Chojnicki mówił o nadzorze rynku. Ale istnieje cała gama procesów dopełniających, istotnych dla spełnienia szansy na osiągnięcie skuteczności tych środków. Prezentacja Centralnego Instytutu Ochrony Pracy - Państwowego Instytutu Badawczego będzie dopełnieniem części, o której mówił pan dyrektor Chojnicki. Chodzi m.in. o inne aspekty kontroli, certyfikacji, monitorowania i użytkowania. To jest niezbędne dla zapewnienia oczekiwanej skuteczności.

Szczegółowe informacje w tej sprawie przedstawi panią Agnieszka Stefko z Ośrodka Certyfikacji Indywidualnych Środków Ochronnych i Roboczych przy CIOP-PIB.

Kierownik Ośrodka Certyfikacji Indywidualnych Środków Ochronnych i Roboczych mgr inż. Agnieszka Stefko:

Przedstawię zagadnienia stosowania postanowień Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/425 dotyczącego środków ochrony indywidualnej, zasad oceny zgodności, w swoim imieniu i pani prof. Katarzyny Majchrzyckiej – kierownika Zakładu Ochron Osobistych. Jest to wspólna prezentacja z perspektywy pracowników zaangażowanych w działania jednostki notyfikowanej, która wydaje dokumenty potwierdzające zgodność środków ochrony indywidualnej z wymaganiami. Myślę, że nasza perspektywa będzie cenna dla państwa w kontekście naszej współpracy zarówno z producentami, jak również z innymi podmiotami gospodarczymi, które są zaangażowane w łańcuchu dostaw środków ochrony indywidualnej, a także z użytkownikami, którzy zgłaszają się do nas z różnymi pytaniami, prośbami o potwierdzenie dokumentów przedstawianych razem ze środkami ochrony indywidualnej. Właśnie w tym aspekcie chciałabym państwu przedstawić informację na temat naszych doświadczeń.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r. uchyliło dyrektywę 89/686 z 1989 r., w zakresie której działaliśmy również jako jednostka notyfikowana. Obowiązuje od 21 kwietnia 2018 r. Do 21 kwietnia 2023 r. możliwe było uznawanie certyfikatów wydanych na podstawie dyrektywy 89/686. Po tej dacie wszystkie dokumenty, na które powołują się podmioty prawne powinny być w pełni zgodne z obowiązującym rozporządzeniem.

Rozporządzenie wprowadziło pewne istotne zmiany w porównaniu z dotychczasową dyrektywą. Doprecyzowało zakres obowiązków podmiotów gospodarczych, które są zaangażowane w łańcuchy dostaw środków ochrony indywidualnej na terenie Unii Europejskiej. Wprowadziło zmiany w kategoryzacji środków ochrony indywidualnej. Określiło procedury oceny zgodności w formie modułowych sposobów działania, dopasowując tym

samym działania do innych aktów europejskich w zakresie oceny zgodności. Wprowadziło także pewne zmiany w zakresie dokumentacji technicznej towarzyszącej środkom ochrony indywidualnej.

Dotychczasowa dyrektywa kładła nacisk na wymagania, które dotyczyły przede wszystkim producenta i jego upoważnionego przedstawiciela, przy wprowadzaniu środków ochrony indywidualnej na rynek europejski. Natomiast rozporządzenie określiło również obowiązki innych podmiotów gospodarczych uczestniczących we wprowadzaniu środków ochrony indywidualnej do obrotu i w łańcuchu dostaw i dystrybucji. Chodzi o importerów, dystrybutorów, podmioty gospodarcze działające na platformach handlu elektronicznego. Zakres obowiązków poszczególnych podmiotów gospodarczych jest adekwatny do roli pełnionej przez nie roli.

Jeśli chodzi o kategoryzację środków ochrony indywidualnej, to zdefiniowano trzy kategorie środków w zależności od ryzyka. Była o tym mowa w poprzednim akcie prawnym, ale nie było to zdefiniowane w sposób tak klarowny jak obecnie w rozporządzeniu. Grupy zagrożeń zostały zaliczone do kategorii I, II i III. Nastąpiły również zmiany związane z podwyższeniem kategorii niektórych środków ochrony indywidualnej. Aktualnie do III kategorii zalicza się m.in. środki ochrony indywidualnej chroniące przed: przecięciem przez przenośną pilarkę łańcuchową, hałasem, szkodliwymi czynnikami biologicznymi, utonięciem, strumieniem pod wysokim ciśnieniem, ranami postrzałowymi lub pchnięciem nożem. To powoduje określone konsekwencje dla producentów środków ochrony indywidualnej.

Ważną zmianą było włączenie do zakresu rozporządzenia środków ochrony indywidualnej chroniące przed ciepłem do użytku prywatnego. Najlepszym przykładem są rękawice kuchenne stosowane do ochrony przed oparzeniami.

Jeśli chodzi o modułowe procedury oceny zgodności, to w rozporządzeniu zostały one zdefiniowane jako moduły A, B, C, C2, D. W części tych modułów uczestniczy sam producent, który wprowadza środki ochrony indywidualnej do obrotu na rynek unijny. W niektóre procesy producent musi zaangażować jednostkę notyfikowaną, która przeprowadzi odpowiednie, niezależne oceny, weryfikację wyrobu oraz wyda odpowiednie potwierdzenia dla producenta, stwierdzające, że wyrób spełnia wymagania zasadnicze dotyczące bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Działania, w które zaangażowana jest jednostka notyfikowana, to działania w ramach modułu B – jednostka notyfikowana ocenia wyrób, również poprzez badania laboratoryjne i – gdy proces oceny kończy się wynikiem pozytywnym – wydaje certyfikat badania. Jednostka notyfikowana uczestniczy również w procesach nadzoru nad produkcją środków ochrony indywidualnej, które chronią przed najwyższą kategorią zagrożeń. Wówczas producent zobowiązany jest nie tylko spełniać pewne wymagania, ale również uczestniczy w tych działaniach z jednostką notyfikowaną, która kontroluje produkowane wyroby albo ocenia i zatwierdza system zapewnienia jakości tych wyrobów.

Przykładem konsekwencji dla podmiotów gospodarczych związanych ze zmianą kategoryzacji są np. rękawice chroniące przed ciepłem do użytku prywatnego. Każdy z tych podmiotów powinien mieć świadomość tych zmian w kontekście udostępniania wyrobów na rynku unijnym. Zmiany dotyczą podlegania przepisom rozporządzenia i przynależności do kategorii I lub II w zależności od przeznaczenia i temperatury, przed którą zapewniają ochronę. Wiąże się z tym również konieczność prowadzenia przez producenta obowiązkowej oceny zgodności, a w związku z tym wystawienia deklaracji zgodności UE i oznakowania wyrobów znakiem CE. To nie było wymagane przez dyrektywę w przypadku wyrobów do użytku prywatnego.

Inne konsekwencje zmian związanych z wprowadzeniem rozporządzenia dotyczą producentów tych wyrobów, które zmieniły kategorię. Jeżeli wyroby przeszły z kategorii II do III, to oznacza to, że producent musi przeprowadzić nie tylko proces oceny zgodności, w wyniku którego uzyska od jednostki notyfikowanej certyfikat potwierdzający zgodność wyrobu z wymaganiami, ale również musi współpracować z jednostką w zakresie realizacji tych modułów, o których wspomniałam, czyli związanych z produkcją wyboru, nadzorem nad produkcją. W związku z tym musi również zweryfikować zapisy deklaracji

zgodności UE i przy znaku zgodności CE dodatkowo umieścić numer jednostki notyfikowanej, która sprawuje nadzór nad produkcją wyrobów.

Te zmiany – co istotne – dotyczą nie tylko producenta, ale również pozostałych podmiotów gospodarczych, które uczestnicząc w łańcuchu dostaw muszą upewnić się, że producent przeprowadził właściwe działania przed wprowadzeniem wyboru do obrotu.

Zmiany dotyczące dokumentacji technicznej środków ochrony indywidualnej podzieliliśmy na zmiany dotyczące samej dokumentacji, która opisuje wyrób. W tym przypadku istotne jest, że wymagania sporządzania dokumentacji technicznej dotyczą środków ochrony indywidualnej wszystkich kategorii – I, II i III. Elementem dokumentacji są sprawozdania z badań. Nowym elementem w dokumentacji technicznej jest ocena ryzyka odpowiednia dla kategorii środków ochrony indywidulanej i wskazanego poziomu ochrony.

Jeśli chodzi o deklarację zgodności, to wprowadzono obowiązek dołączenia kopii do każdego indywidualnego egzemplarza wyrobu albo umieszczania w informacjach producenta adresu internetowego, pod którym można uzyskać dostęp do deklaracji.

Chciałabym teraz powiedzieć państwu o działaniach realizowanych przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy w okresie od 2018 r., kiedy uzyskaliśmy notyfikację do bieżącego roku. Podejmowaliśmy działania upowszechniające wiedzę na temat wymagań rozporządzenia 2016/425. Zorganizowaliśmy i przeprowadziliśmy 7 edycji szkoleń „Zasady oceny zgodności środków ochrony indywidualnej według rozporządzenia 2016/425", w których uczestniczyło łącznie 242 osoby (podmioty gospodarcze, nadzór rynku, użytkownicy środków ochrony indywidualnej).

Prezentowaliśmy również zagadnienia dotyczące oceny zgodności i wymagań stawianych środkom ochrony indywidualnej podczas spotkań organizowanych przez ministerstwo właściwe do spraw gospodarki. Były to coroczne seminaria organizowane również z przedstawicielami Polskiego Centrum Akredytacji, jednostki notyfikowanymi. Przedstawialiśmy tam zagadnienia dotyczące oceny zgodności środków ochrony indywidualnej.

Przedstawiciele CIOP-PIB prezentowali zagadnienia dotyczące oceny zgodności poszczególnych grup środków ochrony indywidualnej podczas seminariów i szkoleń dla inspektorów pracy organizowanych przez Państwową Inspekcję Pracy, a także podczas innych seminariów i spotkań dotyczących środków ochrony indywidualnej.

Opracowywaliśmy i upowszechnialiśmy materiały informacyjne, publikacje popularno-naukowe na temat oceny zgodności według rozporządzenia 2016/425.

Informowano zainteresowane strony o zagadnieniach dotyczących rozporządzenia 2016/425 w bezpośrednich kontaktach z przedstawicielami CIOP-PIB oraz w ramach prowadzonej korespondencji.

W tym czasie przeprowadziliśmy ponad 900 procesów certyfikacji dla różnych grup i typów środków ochrony indywidualnej, które zakończyły się wydaniem certyfikatów potwierdzających zgodność z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i zdrowia. Znacząca część tych certyfikatów dotyczyła wyrobów, które były wcześniej oceniane na zgodność z dyrektywą 89/686/EWG.

Rozpoczęliśmy współpracę z producentami środków ochrony indywidualnej certyfikowanymi w CIOP-PIB, które zmieniły kategorię na III w ramach nadzoru nad tymi środkami w fazie produkcji. To był szczególny okres. Bowiem w czasie pandemii COVID-19 pojawiło się wielu producentów środków ochrony indywidulanej. Wiele firm, które dotychczas nie zajmowało się tego rodzaju produkcją zaczęło produkować takie środki.

Spostrzeżenia jednostki notyfikowanej CIOP-PIB dotyczące przestrzegania postanowień rozporządzenia 2016/ 425 – producenci środków ochrony indywidualnej kategorii II i III mają świadomość obowiązku uzyskania certyfikatów badania typu UE według postanowień rozporządzenia oraz dostateczną wiedzę na temat zmian wynikających z wprowadzenia nowych przepisów. Mniejsza świadomość odpowiedzialności i obowiązków wynikających z nowego rozporządzenia jest obserwowana wśród producentów środków ochrony indywidualnej kategorii I oraz innych podmiotów gospodarczych (dystrybutorzy, importerzy). Z przeglądu ofert zakupu w internecie rękawic piekarniczych/kuchennych wynika, że nadal brakuje informacji na temat spełnienia wymagań rozporządzenia 2016/425 i znakowania CE.

Zdarzają się nieprawidłowości dotyczące deklaracji zgodności UE. Deklaracja zgodności nie jest dostępna pod adresem wskazanym przez producenta w instrukcjach i informacjach dołączonych do środków ochrony indywidualnej. Bywa przetwarzana przez dystrybutorów, importerów albo inne podmioty działające na platformach handlu internetowego. Jest mylona z certyfikatem badania typu UE albo z kartą techniczną wyrobu. Nie zawiera wymaganego dla danej kategorii środków ochrony indywidualnej zakresu informacji według załącznika IX rozporządzenia. Nie jest dostępna w języku urzędowym stosowanym w danym kraju członkowskim, w którym środki ochrony indywidualnej są wprowadzane do obrotu lub udostępniane na rynku.

Podsumowując chciałbym przedstawić państwu wnioski. Pierwszy dotyczy potrzeby kontynuowania działań upowszechniających wiedzę na temat postanowień rozporządzenia 2016/425 wśród podmiotów gospodarczych, instytucji nadzoru rynku i użytkowników środków ochrony indywidualnej w ramach VI etapu programu wieloletniego pn. „Poprawa Bezpieczeństwa i Warunków pracy" realizowanego w latach 2023-2025. Drugi wniosek – podjęcie przez organy nadzoru rynku kontroli środków ochrony indywidualnej wprowadzanych do obrotu po 21 kwietnia 2023 r. z uwzględnieniem faktu, że w deklaracji zgodności nie mogą już być powołane certyfikaty wydane według uchylonej dyrektywy 89/686/EWG. Trzeci wniosek – intensyfikacja przez organy nadzoru rynku kontroli deklaracji zgodności UE oraz instrukcji i informacji producenta środków ochrony indywidualnej wprowadzonych do obrotu w Polsce, w szczególności przez podmioty inne niż producent. Czwarty wniosek – objęcie szczególną kontrolą przez organy nadzoru rynku podmiotów gospodarczych wprowadzających do obrotu środki ochrony indywidualnej, które zmieniły kategorię z II na III w kontekście realizacji modułu C2 albo D oraz środków ochrony indywidualnej, które włączono do rozporządzenia 2016/425, szczególnie rękawice kuchenne/piekarnicze. Dziękuję za uwagę.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękujemy pani doktor za interesującą prezentację.

Otwieram dyskusję.

Kto z państwa chciałby zabrać głos?

Pani prof. Danuta Koradecka, proszę.

Zastępca przewodniczącego Rady Ochrony Pracy prof. Danuta Koradecka:

Mieliśmy dwa duże bloki prezentacji tego problemu – przez Państwową Inspekcję Pracy oraz Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy jako jednostkę notyfikowaną. Zwracam uwagę, że w każdym kraju jedna jednostka ma status jednostki notyfikowanej. Jest to obwarowane szczególnymi kompetencjami, potwierdzeniami kompetencji, wyposażenia i kwalifikacji zespołu.

Wydaje mi się, że z obu prezentowanych materiałów płynie następujący wniosek: omawiane rozporządzenie wyprowadziło nas z tradycyjnie rozumianego świata pracy (zakład pracy, stanowisko pracy) do życia codziennego. Zdrowie publiczne, które zaczyna mieć coraz większy ciężar gatunkowy, ponieważ ludzie pracują w domu w ramach pracy zdalnej, platformowej. To są zupełnie nowe obszary, które zostały objęte rozporządzeniem 2016/425. We wszystkich naszych działaniach należy uwzględniać zdrowie publiczne.

Państwowa Inspekcja Pracy zwróciła uwagę, że w sytuacji stwierdzenia niezgodności z dyrektywą i wymaganiami, producent czy dystrybutor natychmiast „odrabia tę lekcję" i nie ponosi żadnych konsekwencji. To powoduje, że bardzo duża liczba kontroli de facto nie dotyczy całej populacji producentów i dystrybutorów. Wydaje się, że trzeba na nich przenieść tę odpowiedzialność. Inspekcja punktowo może skontrolować ten obszar. Każde odstępstwo powinno wiązać się z jakimś rodzajem pouczenia czy symbolicznej kary, bo w przeciwnym razie każdy myśli, że uniknie odpowiedzialności.

Wiemy o bardzo dobrej i szerokiej współpracy Państwowej Inspekcji Pracy z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy również w zakresie środków ochrony indywidualnej. Była ona bardzo ważna, szczególnie w okresie pandemii. Inspekcja Pracy miała bardziej do czynienia z urzędami celnymi, Instytut – głównie z Rządową Agencją Rezerw Strategicznych.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Czy ktoś z państwa chciałby jeszcze zabrać głos? Nie widzę zgłoszeń.

Przechodzimy do kolejnego punktu – Innowacyjne badania i rozwiązania techniczne wspomagające kształtowanie akustycznego środowiska pracy. Materiał został przygotowany przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

Proszę o zabranie głosy pana prof. Wiktora Marka Zawieskę – dyrektora Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego.

Dyrektor CIOP-PIB dr hab. inż. Wiktor Marek Zawieska:

Od zawsze czynnikiem dominującym wśród zagrożeń fizycznych jest – był i zapewne będzie – hałas. Wprawdzie wraz z postępem technologii zmniejsza się skala i liczba osób narażonych na hałas, to nie da się całkowicie wyeliminować tego zagrożenia. W Instytucie zajmujemy się w sposób szczególny rozwijaniem możliwości eliminacji czy zwalczania hałasu innymi metodami stowarzyszonymi ze wszystkimi fazami – oceny, pomiaru, analizy, identyfikacji. Są one niezwykle istotne dla wyniku końcowego. W tym miejscu chciałbym podziękować Inspekcji Pracy za współpracę w zakresie kształtowania lepszego środowiska akustycznego, bardziej komfortowych warunków wraz ze zmieniającymi się formami pracy. Bowiem środowisko pracy to już nie tylko zakład pracy, ale także środowisko domowe. Te wszystkie przenikające się aspekty są uwzględniane w Instytucie.

O szczegółowe informacje poproszę pana prof. Dariusza Plebana – kierownika Zakładu Zagrożeń Fizycznych i pana dr inż. Leszka Morzyńskiego.

Kierownik Zakładu Zagrożeń Fizycznych CIOP-PIB dr hab. inż. Dariusz Pleban:

Na wstępie przedstawię zagadnienie, które chyba jest wszystkim znane. Zgodnie z definicją, hałasem jest każdy dźwięk szkodliwy, uciążliwy bądź niepożądany. Stąd hałas towarzyszy nam permanentnie zarówno w środowisku naszego życia, jak i w środowisku pracy. Pomimo stałego rozwoju technologii produkcji, a także metod ograniczania hałasu, to zjawisko występuje, szczególnie w środowisku pracy bez względu na szerokość geograficzną i poziom gospodarczy kraju. Zajmuje on dominującą pozycję wśród zagrożeń środowiska pracy.

Ograniczenie hałasu – bez względu na to, czy mówimy o środowisku wewnętrznym czy zewnętrznym – wymaga dokładnego zidentyfikowania jego źródła. Nie chodzi tylko o maszyny czy obiekty. Temu celowi służą coraz lepsze narzędzia i oprzyrządowanie, o czym będzie mówił mój kolega, który przedstawi osiągnięcia Instytutu i nasze możliwości techniczne. Po dokonaniu rozpoznania następnym istotnym elementem jest przeprowadzenie badań. W tym przypadku również są nowe metody. Te dwa elementy stanowią podstawę do podejmowania decyzji dotyczących zastosowania rozwiązań technicznych, które stanowią główny nurt, na którym należy skupić się. Jeżeli one nie są na tyle skuteczne, to wtedy należy mówić o rozwiązaniach administracyjno-organizacyjnych i w ostateczności o środkach ochrony indywidualnej, które również mają zastosowanie w przypadku zagrożeń wibroakustycznych.

Następna kwestia dotyczy uciążliwości hałasu, na którą w ostatnich latach zwraca się coraz większą uwagę. W tym obszarze rozwinęła się – i nadal rozwija się – nowa dziedzina psychoakustyki. Odchodzimy w dużej mierze od typowo inżynieryjnego podejścia rozpatrywania tego zagadnienia, a bardziej skupiamy się na subiektywnej ocenie postrzegania hałasu przez człowieka. Te zagadnienia mają szczególne znaczenie jeśli chodzi o kształtowanie tzw. krajobrazu akustycznego. Ta zasada pierwotnie była stosowana do środowiska zewnętrznego, w głównej mierze obszarów rekreacyjnych, obecnie – do środowiska wewnętrznego. Mówimy o krajobrazie akustycznym w pomieszczeniach, tzw. *open spec*. Ale prowadzone są też działania w zakresie innych pomieszczeń wewnętrznych, jak np. poczekalnie w gabinetach stomatologicznych – jak zapewnić tutaj właściwy krajobraz akustyczny i wizualny, aby pacjent oczekujący na przyjęcie w gabinecie był poddany jak najmniejszej dawce stresu. Połączenie krajobrazu akustycznego z krajobrazem wizualnym jest m.in. jednym z zagadnień realizowanego projektu badawczego w Zakładzie Zagrożeń Fizycznych CIOP-PIB.

Pan dr inż. Leszek Morzyński przedstawi państwu działania Centralnego Instytutu Ochrony Pracy w tym zakresie.

Zastępca kierownika Zakładu Zagrożeń Fizycznych CIOP-PIB dr inż. Leszek Morzyński:
Zagadnienia, które przedstawię podzieliłem na trzy obszary: identyfikacja i ocena zagrożeń akustycznych, edukacja oraz wsparcie lepszego wykorzystania znanych rozwiązań, rozwiązania techniczne do redukcji hałasu ograniczania skutków występowania hałasu w środowisku pracy oraz kształtowania przyjaznego, akustycznego środowiska pracy.

Jeżeli mówimy o identyfikacji i ocenie zagrożeń akustycznych, to pierwszym krokiem jest znalezienie źródła hałasu. Dopiero wtedy jesteśmy w stanie podjąć jakieś kroki zaradcze. W najprostszym przypadku wystarczy do tego nasz organ słuchu. Ale w większości środowisk jest generowanych wiele czynników hałasu, które wymagają innych metod identyfikacji. Do tego służy technika nazwana obrazowaniem akustycznym albo wizualizacją dźwięku. Pozwala ona przedstawić pewne cechy hałasu w postaci obrazu nałożonego np. na jakieś maszyny czy urządzenia. Wówczas można w prosty sposób stwierdzić gdzie znajduje się źródło hałasu. Do tego służą kamery akustyczne, które – ze względu na ich cenę – powoli wchodzą do użytkowania. Dzięki nim można osiągnąć bardzo interesujące rezultaty, a przede wszystkim na skrócenie czasu badań, które identyfikują źródła hałasu. Niemniej jednak te kamery wymagają dużego doświadczenia i umiejętności, aby wyeliminować ewentualne pomyłki i przekłamania.

Korzystaliśmy z tych urządzeń prowadząc badania w przedsiębiorstwach i oceniając źródła hałasu. Prowadziliśmy setki takich badań i pomiarów jednocześnie wspierając przedsiębiorców, ale to pozwoliło nam również na zdobycie doświadczenia i opracowanie pewnej metodyki i zaleceń, które ułatwiają posługiwanie się takimi przyrządami. A trzeba zwrócić uwagę, że nie zawsze to, co wydaje się na pierwszy rzut oka, jest właściwym źródłem hałasu. Często wnioski płynące z badań są zaskakujące, bowiem źródła hałasu są zlokalizowane gdzie indziej.

Istnieją również bardziej zaawansowane przyrządy i metody wizualizacji dźwięku. Na slajdzie przedstawiono sondę pomiarową. Tego typu urządzenia pozwalają bardzo dokładnie zidentyfikować sposób powstawania dźwięku i miejsce jego emisji. Są one szczególnie istotne np. u producentów, którzy chcą produkować narzędzia i maszyny pracujące ciszej. Starają się w taki sposób projektować ich konstrukcję, aby hałas był mniejszy. Aby to osiągnąć potrzebują wsparcia w postaci identyfikacji źródeł powstawania i generowania hałasu. Za pomocą wyżej wspomnianych urządzeń możemy to wskazać. Dotyczy to nie tylko środowiska pracy, ale także urządzeń wykorzystywanych np. w gospodarstwie domowym np. pralek, lodówek itp.

Jeśli chodzi o źródła hałasu, to nie jest to domena jedynie środowiska przemysłowego. Weźmy pod uwagę osoby, które obsługują infolinie, call center, doradztwo telefoniczne. One bardzo często korzystają z zestawów słuchawkowych. Jak ocenić hałas, na które te osoby są narażone? Okazuje się, że występują sytuacje, kiedy to narażenie może przekraczać wartości dopuszczalne. Przeprowadziliśmy szereg badań używając manekinów akustycznych oraz badając osoby. Pozwoliły one na stworzenie metodyki, która umożliwia bardziej szczegółową ocenę hałasu związanego z używaniem zestawów słuchawkowych i w lepszym stopniu odnieść go do istniejących norm i wartości dopuszczalnych.

Jeżeli chodzi o edukację i wsparcie lepszego wykorzystania znanych rozwiązań, to możemy przedstawić państwu przykład ochronników słuchu z regulowanym tłumieniem, które włącza się wówczas, gdy hałas przekracza dopuszczalne normy. Ochronniki słuchu z regulowanym tłumieniem umożliwiają sprawną komunikację werbalną i odbiór innych dźwięków w momentach względnej ciszy (układy elektroniczne), bez potrzeby ich zdejmowania. W przypadku narażenia na hałas impulsowy, ze względu na nagły i szczególnie niebezpieczny charakter tego hałasu, ochronniki słuchu powinny być założone przez cały czas, kiedy potencjalnie może wystąpić impuls akustyczny. Powinien być stosowany np. przez służby mundurowe na strzelnicach, w przemyśle metalurgicznym.

Dotychczas nie było wytycznych, które pozwalały na dobór takich ochronników do hałasu impulsowego. Na podstawie swoich badań sformułowaliśmy pewne wytyczne i wskazówki, które mogą służyć pomocą w wykorzystaniu tego typu środków ochrony indywidualnej.

Należy też wspomnieć o takich środkach, jak wkładki przeciwhałasowe. Ale niestety duża część użytkowników zakłada je w nieprawidłowy sposób. Wydaje się, że jest to pro-

sty środek ochrony indywidualnej, niemniej jednak jego stosowanie wymaga pewnego szkolenia w zakresie jego stosowania, tak aby zapewnić skuteczną ochronę. Opracowano – prezentowany na slajdzie – model testera do sprawdzania prawidłowego umieszczania wkładek przeciwhałasowych. Opracowano również wytyczne do sprawdzania oraz nauki prawidłowego umieszczania wkładek przeciwhałasowych.

Ponadto opracowano aplikację wspomagające dobór ochronników słuchu, która przeznaczona jest do zainstalowania w urządzeniach przenośnych. Umożliwia ona m.in. przeprowadzenie doboru ochronników słuchu, korzystanie z wbudowanej bazy danych zawierającej wartości tłumienia dźwięku ochronników słuchu oraz aktualizację bazy danych.

Chciałbym teraz przejść do rozwiązań technicznych do redukcji hałasu, ograniczania skutków występowania hałasu w środowisku pracy oraz kształtowania przyjaznego, akustycznego środowiska pracy. To m.in. metamateriały akustyczne, struktury kryształów fononicznych. Struktury kryształów fononicznych to układy równomiernie rozmieszczonych rozpraszaczy dźwięku. Ich unikalną cechą jest tworzenie tzw. przerw pasmowych – zakresów częstotliwości dźwięku, które nie są propagowane przez strukturę w wyniku m.in. destruktywnych interferencji fal akustycznych. To powoduje, że stanowią one barierę dla pewnego rodzaju dźwięków. Mają zastosowanie w szczególności do źródeł hałasu o charakterze wąskopasmowym.

Dlaczego należy stosować tego rodzaju zabezpieczenia, skoro dostępne są materiały wygłuszające dźwięk? Otóż, są pewne urządzenia, w przypadku których te zabezpieczenia są bardzo istotne. To np. używane w środowisku pracy różnego rodzaju generatory, turbiny i pompy, które posiadały obudowy dźwiękochłonne, a mimo to odnotowywano bardzo wysoki poziom hałasu w środowisku pracy. Okazało się, że wszystkie otwory konstrukcyjne w tych urządzeniach – typu drzwi czy jakieś klapy – były pootwierane, dlatego że ten sprzęt w środku zaczynał się przegrzewać. W ten sposób ograniczano wydzielanie ciepła z tych urządzeń do środowiska. Zabezpieczenia prezentowane na slajdzie zapewniają przepływ powietrza. Zatem umożliwiają chłodzenie i jednocześnie redukcję hałasu. Redukcja wynosi 25 – 30 dB. Te urządzenia generują hałas w wąskim zakresie częstotliwości.

Drugi przykład – to instalacje, które wykorzystują np. gaz ziemny. Nie można ich zabudować różnymi osłonami ze względów bezpieczeństwa. Te urządzenia generują hałas uciążliwy nie tylko dla pracowników, ale również dla środowiska zewnętrznego. W takich przypadkach możemy stosować ekrany zabezpieczające. Obecnie prowadzimy badania w jednym z zakładów pracy. Mam nadzieję, że wyniki będą bardzo interesujące.

Oprócz kryształów fononicznych mamy do dyspozycji również metamateriały akustyczne. Są to sztucznie wytworzone materiały o specyficznie ukształtowanej strukturze wewnętrznej, mniejszej niż długość fali, dzięki której wykazują one zdolności do absorpcji lub przekierowywania fali, niespotykane w przypadku typowych materiałów. Na slajdzie zaprezentowano materiały o strukturze spirali, membrany akustycznej itp., które tłumią hałas. Te materiały można tworzyć w druku 3D. One są dostosowane do odpowiedniego poziomu hałasu.

Wracając do ochronników słuchu – rozwiązania, które stworzyliśmy dają użytkownikowi większą swobodę regulacji tego, co otrzymuje pod ochronnik słuchu. Opracowany system charakteryzuje się możliwością regulacji w pasmach częstotliwości kształtu charakterystyki przenoszenia dźwięku, przy bezprzewodowym sterowaniu za pomocą urządzenia typu smartfon. Umożliwia wsparcie odbioru dźwięków istotnych ze względów bezpieczeństwa np. dźwięków mowy lub dźwiękowych sygnałów bezpieczeństwa.

Na slajdzie przedstawiono system ostrzegania osób stosujących ochronniki słuchu przed zbliżającymi się pojazdami. Zastosowaliśmy nadajniki umieszczone na pojeździe oraz urządzenia wspomagające w postaci zegarka naręcznego noszonego przez pracownika. Na podstawie sygnałów łączności bezprzewodowej pracownik jest ostrzegany o zbliżaniu pojazdu i konieczności zachowania ostrożności.

Hałas w pomieszczeniach pracy umysłowej utrudnia komunikację werbalną bezpośrednią i przez środki łączności (telefon, internet) oraz utrudnia koncentrację uwagi, wpływając na zwiększenie zmęczenia, spadku wydajności pracy i wzrost liczby popeł-

nianych błędów. Główną cechą hałasu powodującą te negatywne jego skutki jest sygnał mowy – w szczególności sygnał mowy, który jest zrozumiały – rozmów prowadzonych przez innych pracowników. Technicznym sposobem zmniejszenia zrozumiałości mowy pochodzącej od innych pracowników jest ograniczenie propagacji dźwięków mowy oraz zastosowanie dźwięków maskujących np. w postaci szumu (wody, fal), który działa uspokajająco. To powoduje ograniczenie tego czynnika pochodzącego od innych pracowników. Do tego celu opracowano prototyp systemu maskującego dźwięki mowy w biurowych open space. System składa się z generatora sygnałów maskujących (m.in. szum biały, różowy, szary), zespołu regulatorów poziomu i widma sygnału maskującego, wielokanałowego wzmacniacza mocy, emiterów sygnału maskującego dźwięki mowy.

Podsumowując – innowacyjne badania i rozwiązania techniczne umożliwiają lepszą i dokładniejszą identyfikację oraz ocenę zagrożeń związanych z hałasem, efektywniejsze wykorzystanie znanych dotychczas rozwiązań ochrony słuchu, a także tworzenie skuteczniejszych zabezpieczeń przeciwhałasowych, w szczególności w przypadkach, w których tradycyjne rozwiązania nie dają zadowalających rezultatów. Odpowiednie wykorzystanie w praktyce wyników innowacyjnych badań i rozwiązań technicznych wspomaga kształtowanie bezpiecznego i przyjaznego dla pracownika akustycznego środowiska pracy.

Jedną z przeszkód dla powszechnego wykorzystania wyników innowacyjnych badań oraz innowacyjnych rozwiązań technicznych może być zbyt małe upowszechnienie wiedzy o tych badaniach i rozwiązaniach. Konieczne jest zatem podejmowanie dalszych działań upowszechniających. Szczególna rola może tu przypaść organom kontrolnym, które w tracie prowadzonych działań, mogą przekazywać przedsiębiorcom informacje o tych rozwiązaniach lub wskazać możliwość ich zastosowania w przypadkach, w których dotychczas podejmowanie działania nie przyniosły zadowalających rezultatów. Dziękuję za uwagę.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękujemy panu doktorowi za interesującą prezentację.

Otwieram dyskusję.

Czy ktoś z państwa chciałby zabrać głos? Nie widzę zgłoszeń.

Przedstawione na dzisiejszym posiedzeniu materiały kierujemy do Zespołu Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Środowisku Pracy. Zespół podejmie decyzję czy przygotuje jeden czy dwa projekty stanowisk.

Czy pani minister chciałaby zabrać głos?

Bardzo proszę.

Główny inspektor pracy Katarzyna Łażewska-Hrycko:

Korzystając z okazji chciałabym ponowić zaproszenie dla członków Rady na 22 listopada br. na godz. 17.00 – do większości z państwa powinno już dotrzeć zaproszenie w wersji elektronicznej lub papierowej – na naszą coroczną galę wręczenia nagrody im. Haliny Krahelskiej.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękujemy pani minister. Zachęcam członków Rady do skorzystania z tego zaproszenia.

Przechodzimy do spraw bieżących.

Informuję, że posiedzenie Zespołu ds. Skarg odbędzie się jutro o godz. 9. 00. Następne posiedzenie Rady planowane jest na 13 grudnia br. Nie znamy jednak terminów posiedzeń Sejmu, zatem rozważam zwołanie posiedzenia na 5 grudnia br.

Czy ktoś z państwa chce zabrać głos w sprawach bieżących? Nie widzę zgłoszeń.

Wyczerpaliśmy porządek dzienny. Zamykam posiedzenie Rady Ochrony Pracy.